

Günahsız suçlu, günahkâr kötüler

Lokman Ayva

1 Haziran 1966'da Konya, Başköy'de doğdu. Boğaziçi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nü bitirdi. Yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı. Beyazay Derneği Genel Başkanı, Fiziksel Engelliler Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi olarak görev yaptı. Türkiye Körler Federasyonu Genel Kurul Üyesi oldu. Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Koruma Derneği, Fiziksel Engelliler Vakfı ve İstinye Rotary Kulübü Hizmet Ödülleri'ni aldı. İstanbul Özürlüler Merkezi Genel Koordinatörlük görevini yürüttü. 22. Dönem İstanbul Milletvekili olarak görev yaptı. Çok iyi düzeyde İngilizce ve orta düzeyde Arapça bilen Ayva, evlidir ve 2 çocuk babasıdır.

Bu gönül nâmemizde dile getireceğim hususu açıp açmamayı çok düşündüm. Sonra “Dertleşmek de bir bayram geleneği, kalpler kalp sahiplerine açılır” şeklinde bahaneler bularak bu satırları birbiri ardınca dizmeye başladım. Amerika'da 1992 senesinde bir çalışma ziyaretindeyken, 22 yaşında genç bir kız bizi yemeğe götürmüştü. Yemekte salata da vardı ve her şeyi merak eden bizler salatada nelerin olduğunu sorduk. “Cucumber” olduğunu duyunca hafızayı epey bir zorladıktan sonra hatırladık ki “hıyar” demekti. Yüzdeki tebessümü gören ev sahibesi kız, neden güldüğümüzü sordu. “Cucumber'ın argo anlamı aklımıza geldi de o yüzden.” dedik. Bir meraklı biz miyiz, o da geri kalmayıp ne için kullanıldığını sordu. Biz de belli tip insanlara söylendiğini ifade ettik. Sormasın mı “Ne tip insanlara dersiniz?” diye. Gözümün önüne getirmeye çalışıyorum, kimlere “hıyar” dediğimizi fakat tarif edemiyorum. Aradan dakikalar geçti. Sözleri yuvarlayarak konuyu kapattık.

Hıyar aslında benim çok sevdiğim bir yiyecektir. Ama neden çok da kendilerine bayılmadığım tiplere söylüyorum bilmiyorum. Bitki olarak da insanlara ve tabiata faydalı olmaktan başka hiçbir kaygısı olmayan bir bitki. Kendilerine bu sıfatı uygun gördüklerimiz öyle mi ya?

Pek çok hayvanı da bu maksatla yani insanlara hakaret, onları kötü ifade etmek için kullanırız. “Maymun”, “eşek”, “öküz”, “katır” kelimelerini burada yazarken bile,

“af edersiniz” yazmamak için kendimi zor tutuyorum. Bu kelimeleri ağzıma alınca sanki kendime, size karşı bir saygısızlık yapmış gibi hissediyorum. Ama aklım buna izin vermiyor. Bu hayvanlar insanlara bir kötülük yapmadı ki... Bir eşeği düşünün. Yükledik odun, yükledik eşya, yükledik insan taşıdılar. Yüklemedik hiçbir şey yapmadılar. Zavallılar bazen işkence anlamına gelen davranışlarımıza bile ölene kadar tahammül ettiler. Bizimle kalkıp kavga bile etmediler. Onlara o isimleri de verenler insanlar, sonra o isimleri birbirlerine hakaret için kullananlar da insanlar. Bir de bu sıfatları kullandığımız insanları düşünün. Bu hayvanların tırnağı olabilirler mi acaba? İnsana eziyet onlarda, kabalık, zorbalık, dayatma onlarda. Bırakın faydalı olmayı zarar vermeseler yetecek.

Hakaret yapabilmek için haksızlık yapma tutum ve davranışımız hayvanlar veya bitkilerle sınırlı kalsaydı keşke. Bazen kadınlık kavramlarını kullanıyor, bazen ırkları, bazen belli bölgeden olmayı kullanıyoruz. Bu saydıklarım azalmakla beraber belli bir kesim var ki hâlâ en yüksek seviyede dolaylı hakaret görüyor. Kimler biliyor musunuz? Sakatlar, engelliler, özürülüler alt kategori olarak körler, topallar, çolaklar, geri zekâlılar, sağırklar, kötürümler, spastik, ahraz, idiot (ileri derecede zihinsel engelli), deli, şizofren, paranoyak, mongollar.

Bu konuda “Kendileri isteyerek mi böyle oldular”, Allah sizin de başınıza versin”, “beter olun” falan demeyeceğim. Zira bunu konuşmak ve bir haksızlığı

gidermek için medeniyet çorbamıza bir zerre tuz atmak istiyorum. Bunu da konuşmak için en uygun kişinin siz olduğunuzu düşünüyorum. Bayram gibi yüce bir geleneği sürdüren, ilgilenen, dostluk duygusuna sahip, kısaca insan olan ve bu yazıyı buraya kadar okuma lütfunda bulunan bir kişiden başka kimle konuşabilir, derinlemesine bir iç dünya paylaşımı kimle yapılabilirdi ki...

Birçok dostumuzun yakından bildiği gibi ben kör birisiyim. Bundan da ne utanır, ne de bununla övünürüm. Şahsıma “kör” denmesi veya bu kategoride sayılmaktan da asla rahatsız olmam. Amma velakin kaldırımda veya koridorda birine çarpan birisine bağırarak “kör” denmesinden aşırı derecede rahatsız olurum. Düşünebiliyor musunuz, bu sıfatın uygun görüldüğü kişiyle şahsımın aynı sığata sahip olması. O ki, başkalarına zarar verir miyim, vermez miyim diye hassasiyet göstermeyen, dünyanın merkezine kendini koyan ve dikkat göstermeyen bir kişi. Ya ben? Allah sizi inandırsın görenlerin bana çarptığı kadar zerre ışık görmeyen bir kör olan ben görenlere o kadar çarpmadım. Bana yapılan bir ikazı aktarırsam durumu daha iyi açıklamış olurum: “Lokman, lütfen bildiğin bir mekân bile olsa bastonunu aç. Aksi halde senin kör olduğunu anlamıyorlar ve çarpıyorlar.” Heyhat, benim beyaz baston bana yol göstermekle kalmıyor, meğer birçok insancığa da deniz feneri oluyormuş. Pardon, bu yazdıklarımın “Görenler görmüyor, körler görüyor” gibi bir anlam da çıkmasın. Tabi ki körler görmezler. Burada karıştırılmaması gereken görenin

görmesi doğal, körün de görmemesi doğaldır. Gören kişi görmesi gerektiği şeyleri görmezse ona “kör” değil, başka bir şey demek gerekmez mi?

En çok da bu konuda “zihinsel engelli” veya “zihinsel özür” ifadesiyle gerçekten zihinsel engelli olanlara hakaret edilmesidir. Zihinsel engelli birinin anlayamaması, geç anlaması veya karmaşık meseleleri küçük parçalara bölerek anlaması son derece doğaldır. Herkesin ve kişinin kendisinin de “zeki” veya “akıllı” kabul ettiği kişilerin iyi niyetli veya kötü niyetli olarak anlayamadığı durumlarda neden onlara “zihinsel özür” demeye kalkıyoruz ki? Bu konunun birkaç boyutu var:

1. Bir kişi karşısındakine “zihinsel özür” diye bağırsa belli ki aslında karşısındakini zeki ve akıllı kabul ediyor ve kızdığı için bir hakaret kelimesine ihtiyacı olunca bunu bulup kullanıyor. Hiçbir insan zihinsel özür” birine bu şekilde bağırp hakaret etmez.

2. Aynı zamanda hakaret eden kişi, şöyle bir çelişkiyi de yaşıyor: “Geri zekâlı” dediği kişiyi akıllı kabul ediyor. O zaman da kendi zekâsıyla ilgili de bir soru işareti gerektiriyor.

3. Öte yandan eğer akıllı zannettiğimiz kişi gerçekten anlayamıyorsa o zaman ona ne diye hakaret ediyoruz ki. Gerçekten zihinsel özür” ise bunu kabul edelim ve ona göre anlatma yöntemi uygulayalım, o da rahat etsin, hakaret etmek durumunda kalan da rahat etsin.

Şu soruyu da doğrusu kendime sordum: İnsanlar birbirlerine hakaret için hiçbir suçu günahı olmayan, kötülüğü aklıdan bile geçiremeyen bitki, hayvan ve insan isim ve sıfatlarını kullansalar ne olur? Keşke “Hiçbir mahsuru olmaz” diyebilseydim. Zira çok ciddi temel iki mahsurunu fark ettim. İlki hiçbir suçu, günahı, kötülüğü olmayan varlıkları kötü gösteriyoruz. Bu, ciddi bir haksızlık. Göz göre göre bir günde belki yüzlerce haksızlığa yol açıyoruz. Bu tür haksızlıklar

Pek çok hayvanı insanlara hakaret, onları kötü ifade etmek için kullanırız.

“Maymun”, “eşek”, “öküz”, “katır” kelimelerini burada yazarken bile, “af edersiniz” yazmamak için kendimi zor tutuyorum. Bu kelimeleri ağzıma alınca sanki kendime, size karşı bir saygısızlık yapmış gibi hissediyorum. Ama aklım buna izin vermiyor. Bu hayvanlar insanlara bir kötülük yapmadı ki...

yapmaya ne hakkımız var? Elbette ki haksızlığa yol açmak için kimsenin hakkı da olamaz zaten. Diğeri ise şu: Özellikle insanların sahip olduğu o sıfatı hakaret olarak kullanınca o sıfatı taşıyan kişiye “Sen bu sıfatından utanmalısın” mesajı veriyoruz. Mesela birine “kız Mehmet” diyerek belki Mehmet’e hakaret ediyor ama kızlara da “Kız olmanızdan dolayı utanın” mesajı veriyor. Bu ise çok ciddi bir insanlık ve medeniyet sorunudur. İnsanlık medeniyetimiz kendi kazanmadığı sıfatlardan dolayı utanmamızı, çekinmemizi, mahcubiyet duymamızı asla gerektirmemeliydi. Biz gelişe gelişe bu noktaya mı gelebildik?

Yukarıda en kaba hatlarıyla arz etmeye çalıştığımız hususun en önemli masumiyet boyutu farkında olarak değil de alışkanlık nedeniyle yapıyor olması. Farkında olmayarak da olsa başkalarına haksızlık yapılması yanlıştır. Tabi insanlar hakaret etmek istediklerinde yerine başka kelimeler bulmak zorunda kalacaklar ve kolay da değil. Bir kelimenin hakaret boyutuna ulaşması için belki onlarca yıl gerekecek. Belki hakaret kelimelerden bir ayıklama yapılarak kullanılacak olanları da bulunabilir. Ancak müsaadenizle ben o konuya girmeyeyim. Çünkü hakaret etmeden kendimi ifade etme noktasında kendimi eğitmeye çalışıyorum. Böylesi daha mantıklı ve medeni geliyor bana. Bayramlarda da hakaret kelimelerinin en az tüketildiği zamanlar ve şahsım olarak hiç rahatsız değilim. Ümidim ve dileğim de öyle. Bu manada da her günümüz bayram olsa da hep beraber bayram etssek ve günahsız kişileri de suçlu, günahkâr ve kötü ilan etmesek.